

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАКАЗ

м. Київ

12.01.2015

№ 9

Про затвердження інструктивно-методичних матеріалів

Відповідно до Положення про конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 жовтня 2014 р. № 1149, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2014 р. за № 1359/26136, та наказу Міністерства освіти і науки України від 11 грудня 2014 р. № 1461 «Про проведення конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити як такі, що додаються:

Інструктивно-методичні матеріали для проведення методичної експертизи електронних версій оригінал-макетів підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (додаток 1);

Інструктивно-методичні матеріали для проведення наукової експертизи електронних версій оригінал-макетів підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (додаток 2);

Інструктивно-методичні матеріали для проведення психолого-педагогічної експертизи електронних версій оригінал-макетів підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (додаток 3);

Інструктивно-методичні матеріали для узагальнення конкурсною комісією конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів результатів експертизи оригінал-макетів підручників з кожного навчального предмета, переданих експертами, і визначення підручників, оригінал-макети яких братимуть участь у II етапі конкурсного відбору (додаток 4).

2. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

П. Б. Полянський

Додаток 1
до наказу Міністерства освіти і
науки України
12.01.2015 № 9

**Інструктивно-методичні матеріали
для проведення методичної експертизи електронних версій
оригінал-макети підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір
оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – Конкурс) здійснюється з метою відбору якісного навчально-методичного забезпечення предметів інваріантної складової Типових навчальних планів для початкової та основної школи з навчанням українською мовою, мовами національних меншин (крім перекладних) та для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням навчальних предметів для кожного класу окремо згідно з переліком, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11 грудня 2014 р. № 1461 «Про проведення конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

Загальний список експертів сформовано за пропозиціями Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України, органів управління освітою обласних та Київської міської державних адміністрацій, вищих навчальних закладів, громадських організацій.

Склад експертів з кожного навчального предмета сформовано із загального списку експертів методом «випадкових чисел» (жеребкування).

Згідно з Положенням про Конкурс, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 07 жовтня 2014 р. № 1149 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2014 р. за № 1359/26136, експертизі підлягають оригінал-макети підручників для учнів 4, 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів основної школи з певного навчального предмета, що подані на Конкурс.

Кожен експерт проводить експертизу всіх поданих на Конкурс електронних версій оригінал-макетів підручників з певного класу та певного навчального предмета відповідно до інструктивно-методичних матеріалів.

За наявності конфлікту інтересів з авторами та видавництвами поданих на Конкурс оригінал-макетів підручників експерти упродовж трьох робочих днів з дня початку експертизи (до 30 січня 2015 р.) повинні письмово повідомити про такий факт до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, тел./факс (044) 248-21-61, електронна адреса: konkursmon.2014@gmail.com.

Для перегляду електронних версій оригінал-макетів підручників кожен експерт до 16 січня 2015 р. повинен зареєструватися на сайті Репозитарію цифрового навчального контенту (далі — Репозитарій) за адресою ua.lokando.com. Експерти реєструються за звичайною процедурою реєстрації користувачів (інструкцію див. у Репозитарії за посиланням

<http://ua.lokando.com/portal/main.php?todo=showObjDataInDiv#objid=102506&type=objectdetail>). **Увага! У полі «Назва закладу» експерт має вказати «експерт».**

Експерти отримують можливість переглядати і завантажувати всі об'єкти, доступні звичайним зареєстрованим користувачам. Коли розпочнеться експертиза, експертам будуть доступні електронні версії підручників тільки з того навчального предмета, з якого вони здійснюють експертизу. Доступ буде відкрито з 27 січня 2015 року.

Щоб передивитися призначені для нього підручники, експерт повинен виконати такі дії.

1. Зайти на сайт Репозитарію (ua.lokando.com), вказавши свої логін і пароль.

2. Натиснути кнопку ТЕМАТИЧНІ НАБОРИ ліворуч, щоб відкрити перелік тематичних наборів. У верхній частині переліку має з'явитися призначений йому набір з іменем КОНКУРС. ПРЕДМЕТ. КЛАС.

3. Виділити набір мишею і натиснути кнопку ЗАСТОСУВАТИ. Панель закриється, критерій пошуку буде встановлено.

4. Натиснути кнопку ШУКАТИ.

5. У результатах пошуку відобразиться сам тематичний набір та підручники, подані на конкурс у цій номінації.

Порада. Щоб під час наступного входу у Репозитарій не повторювати процедуру пошуку, потрібно помістити підручники у МОЇ МАТЕРІАЛИ. Для цього слід натиснути відповідний значок праворуч від назви підручника. Після цього, перейшовши у розділ МОЇ МАТЕРІАЛИ, можна побачити потрібні підручники.

6. Детальну інструкцію з перегляду конкурсних підручників буде опубліковано на сторінці КОНКУРС 19 січня 2015 року. На допомогу експертам 21 та 22 січня 2015 року будуть проведені вебінари, на яких буде показано, як користуватися Репозитарієм під час експертизи. Запрошення будуть надіслані завчасно на електронні адреси всіх експертів.

Увага! Якщо експерт у належний час (починаючи з 27 січня 2015 року) «не побачить» потрібних йому оригінал-макетів підручників, він повинен написати електронного листа на адресу: osvita@outlook.com.

Експерту слід врахувати, що підручник – основне навчальне видання із систематизованим викладом змісту навчального предмета, який повинен відповідати офіційно затвердженій навчальній програмі. Ознайомитися з навчальними програмами з усіх навчальних предметів можна на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України (http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/).

При оцінюванні якості відповідних електронних версій оригінал-макетів підручників необхідно орієнтуватися на найсуттєвіші вимоги до підручника. А саме:

1. Відповідність вимогам навчальної програми. Така відповідність передбачає повну і вичерпну реалізацію в підручнику змістового наповнення, визначеного навчальною програмою, орієнтацію на базові компоненти змісту освіти навчального предмета, а також реальні можливості підручника у

забезпеченні вимог навчальної програми. При цьому потрібно зважати на те, що автор може вносити корективи у задане програмою структурування змісту навчального матеріалу.

2. Чіткість структурування навчального матеріалу у змісті оригінал-макету. Аналізу підлягає логічна послідовність викладу навчального матеріалу, забезпечення педагогічно доцільної наступності такого викладу, реалізація внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків.

Необхідно звернути увагу на раціональність структури оригінал-макету саме як підручника, виокремлення в ньому основного і додаткових навчальних текстів (доцільність розміщення додаткових текстів, їх співвідношення), позатекстових компонентів, системи засвоєння навчального матеріалу, довідкових матеріалів, дидактично виправдане структурування змістового наповнення, розподіл його змісту за пунктами, параграфами, розділами тощо.

3. Технічні засоби полегшення користування підручником. Орієнтири та прийоми для ефективного користування книжкою. Допомога технічних засобів у користуванні підручником – це таблиця змісту, покажчик, словник, виноска внизу сторінки тощо.

4. Наукова коректність змісту, повнота розкриття основних положень, використання сучасної загальноприйнятої наукової термінології. При оцінюванні оригінал-макету необхідно звернути увагу на відповідність пропонованої у підручнику інформації положенням сучасної науки, повноту розкриття сутності різноманітних об'єктів вивчення, розгляд явищ у їх взаємозв'язках і розвитку відповідно до вікових можливостей учнів.

5. Практична спрямованість навчального матеріалу, зв'язок його з життям. Експерти мають звернути увагу на практичне спрямування змісту підручника, на формування в учнів здатності використовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях для вирішення різноманітних практичних проблем. Необхідно здійснити оцінювання відповідних науково-методичних прийомів оволодіння навчальним матеріалом.

6. Можливості підручника для забезпечення диференційованого підходу до навчання. Підручник має містити достатній навчальний матеріал для здійснення диференційованого навчання, ефективної організації навчальної діяльності учнів з різними здібностями і навчальними можливостями. З огляду на це необхідно з'ясувати, як ідеї диференціації реалізовані в оригінал-макеті підручника, а також у системі завдань, запитань, вправ, задач тощо.

7. Відповідність змістового наповнення оригінал-макету віковим особливостям учнів. Змістове наповнення підручника має бути таким, щоб учень міг розуміти його сутність та успішно самостійно користуватися ним.

Варто звернути увагу на вичерпність пояснень, наявність достатньої кількості прикладів, ілюстрацій, ескізів, фото, репродукцій, схем, графіків тощо.

8. Мова викладу навчального матеріалу в оригінал-макеті підручника. Мова підручника має бути зрозумілою для учнів, відповідати нормам літературної мови. Це досягається чіткістю формулювання висновків, правил і визначень, побудови текстів, очевидністю логічних зв'язків між їх частинами, належною довжиною речень, доступністю їх лексичного наповнення.

Тексти підручника мають поєднувати ознаки наукового і науково-популярного стилів, містити інформаційний та емоційно-ціннісний компоненти змісту. Бажана діалогічність текстів підручника, що сприяє залученню школярів до активної роботи з навчальним матеріалом і спонукає до власних суджень, висновків, міркувань тощо.

9. Реалізація у змісті оригінал-макету підручника виховних можливостей навчального предмета. Аналізується повнота і коректність використання авторами можливостей навчального змісту для позитивного впливу на формування почуття патріотизму, національної самосвідомості, гуманістичних цінностей, життєвих пріоритетів, інших моральних якостей особистості.

10. Українознавче наповнення змісту оригінал-макету підручника. Аналізуючи за цим параметром, потрібно звернути увагу на наявність у підручнику інформації про рідний край, Україну, досягнення українців тощо.

11. Мотивація навчальної діяльності учнів, розвиток інтересу до навчального предмета засобами, запропонованими в оригінал-макеті. Спрямованість навчального матеріалу на розвиток творчих здібностей, навичок самоосвіти, інтересу учнів до предмета. До таких засобів належать, зокрема, ознайомлення учнів на доступному рівні зі сферами практичного застосування отриманих знань; подання цікавої інформації, пов'язаної з навчальним матеріалом; використання завдань проблемно-пошукового характеру та ін.

12. Дидактична доцільність системи завдань, поданих в оригінал-макеті підручника. Уміщені в оригінал-макеті завдання (запитання, вправи, задачі тощо) оцінюються з позицій забезпечення ними передбачених навчальною програмою освітніх результатів; можливостей для здійснення диференційованого навчання; раціонального поєднання завдань репродуктивного і творчого характеру для розвитку умінь вчитися; утворення дидактично доцільної системи. Береться до уваги наявність завдань на актуалізацію навчального досвіду, супроводження засвоєння нового матеріалу, первинне застосування і закріплення нової інформації, систематизація вивченого, виявлення результатів навчання.

13. Можливості підручника для здійснення учнями самостійної навчальної діяльності. Передбачається, що такі можливості забезпечуються передусім доступністю змістового наповнення підручника, а також наявністю в ньому прийомів для здійснення ефективної самостійної роботи, зокрема поради учням, як працювати з підручником; користуватися рубриками, що допомагають орієнтуватися у змісті; як читати алгоритмічні приписи щодо виконання певних операцій, дій, пам'яток, інструкцій. Наявність достатньої кількості зразків виконання завдань різних типів; завдань для самоконтролю рівня досягнутих навчальних результатів; термінологічного словника, узагальнюючих таблиць тощо.

14. Логіка розміщення та використання ілюстративного матеріалу як самостійного або додаткового джерела інформації. Оцінюються використані в підручнику види ілюстрацій з позицій повноти реалізації ними своїх дидактичних функцій, їхньої відповідності змісту, коректності.

За умови відповідності оригінал-макета підручника вищезазначеним вимогам у кінці експертного висновку експерт **обов'язково** зазначає:

«Підручник може використовуватися у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів».

У разі часткової або повної невідповідності оригінал-макета підручника вимогам у кінці експертного висновку **обов'язково** зазначається:

«Підручник не може використовуватися у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів».

Кожен експерт оформлює результати проведеної ним експертизи у вигляді експертного висновку окремо на кожен оригінал-макет підручника, ставить на ньому свій підпис та дату заповнення. Засвідчуються результати проведеної експертизи підписом керівника закладу, в якому працює експерт, та печаткою цього закладу.

Зразки оформлення експертних висновків розміщено на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (iitzo.gov.ua) та репозитарію (ua.lokando.com) на сторінці «Конкурс підручників».

Експертам до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати свої експертні висновки на папері до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, загальний відділ).

Експертний висновок в електронному вигляді (відсканований завіреним висновок з підписом і печаткою у pdf-форматі) до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати на електронну адресу konkursmon.2014@gmail.com.

Експерт несе персональну відповідальність за повноту аналізу рукопису, об'єктивність і обґрунтованість зроблених висновків.

Всі експертні висновки на електронні версії оригінал-макетів підручників будуть розміщені на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти та репозитарію.

Заступник директора
Інституту інноваційних
технологій і змісту освіти

Ю. І. Завалевський

Додаток 2
до наказу Міністерства освіти і науки
України
12.01.2015 № 9

**Інструктивно-методичні матеріали
для проведення наукової експертизи електронних версій
оригінал-макети підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір оригінал-
макетів підручників для учнів 4 та 7 класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – Конкурс) здійснюється з метою відбору якісного навчально-методичного забезпечення предметів інваріантної складової Типових навчальних планів для початкової та основної школи з навчанням українською мовою, мовами національних меншин (крім перекладних) та для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням навчальних предметів для кожного класу окремо згідно з переліком, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11 грудня 2014 р. № 1461 «Про проведення конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

Загальний список експертів сформовано за пропозиціями Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України, органів управління освітою обласних та Київської міської державних адміністрацій, вищих навчальних закладів, громадських організацій.

Склад експертів з кожного навчального предмета сформовано із загального списку експертів методом «випадкових чисел» (жеребкування).

Згідно з Положенням про Конкурс, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 07 жовтня 2014 р. № 1149 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2014 р. за № 1359/26136, експертизі підлягають оригінал-макети підручників для учнів 4, 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів основної школи з певного навчального предмета, що подані на Конкурс.

Кожен експерт проводить експертизу всіх поданих на Конкурс електронних версій оригінал-макетів підручників з певного класу та певного навчального предмета відповідно до інструктивно-методичних матеріалів.

За наявності конфлікту інтересів з авторами та видавництвами поданих на Конкурс оригінал-макетів підручників експерти упродовж трьох робочих днів з дня початку експертизи (до 30 січня 2015 р.) повинні письмово повідомити про такий факт до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, тел./факс (044) 248-21-61, електронна адреса: konkursmon.2014@gmail.com.

Для перегляду електронних версій оригінал-макетів підручників кожен експерт до 16 січня 2015 р. повинен зареєструватися на сайті Репозитарію цифрового навчального контенту (далі — Репозитарій) за адресою ua.lokando.com. Експерти реєструються за звичайною процедурою реєстрації користувачів (інструкцію див. у Репозитарії за посиланням <http://ua.lokando.com/portal/main.php?todo=showObjDataInDiv#objid=102506&type=objectdetail>). **Увага! У полі «Назва закладу» експерт має вказати «експерт».**

Експерти отримують можливість переглядати і завантажувати всі об'єкти, доступні звичайним зареєстрованим користувачам. Коли розпочнеться експертиза, експертам будуть доступні електронні версії підручників тільки з того навчального предмета, з якого вони здійснюють експертизу. Доступ буде відкрито з 27 січня 2015 року.

Щоб передивитися призначені для нього підручники, експерт повинен виконати такі дії.

1. Зайти на сайт Репозитарію (ua.lokando.com), вказавши свої логін і пароль.

2. Натиснути кнопку ТЕМАТИЧНІ НАБОРИ ліворуч, щоб відкрити перелік тематичних наборів. У верхній частині переліку має з'явитися призначений йому набір з іменем КОНКУРС. ПРЕДМЕТ. КЛАС.

3. Виділити набір мишею і натиснути кнопку ЗАСТОСУВАТИ. Панель закриється, критерій пошуку буде встановлено.

4. Натиснути кнопку ШУКАТИ.

5. У результатах пошуку відобразиться сам тематичний набір та підручники, подані на конкурс у цій номінації.

Порада. Щоб під час наступного входу у Репозитарій не повторювати процедуру пошуку, потрібно помістити підручники у МОЇ МАТЕРІАЛИ. Для цього слід натиснути відповідний значок праворуч від назви підручника. Після цього, перейшовши у розділ МОЇ МАТЕРІАЛИ, можна побачити потрібні підручники.

6. Детальну інструкцію з перегляду конкурсних підручників буде опубліковано на сторінці КОНКУРС 19 січня 2015 року. На допомогу експертам 21 та 22 січня 2015 року будуть проведені вебінари, на яких буде показано, як користуватися Репозитарієм під час експертизи. Запрошення будуть надіслані завчасно на електронні адреси всіх експертів.

Увага! Якщо експерт у належний час (починаючи з 27 січня 2015 року) «не побачить» потрібних йому оригінал-макетів підручників, він повинен написати електронного листа на адресу: osvita@outlook.com.

Експерту слід врахувати, що підручник – основне навчальне видання із систематизованим викладом змісту навчального предмета, який повинен відповідати офіційно затвердженій навчальній програмі. Ознайомитися з навчальними програмами з усіх навчальних предметів можна на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України (http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/).

Експерт здійснює експертизу оригінал-макетів підручників, з'ясовуючи відповідність його змісту новітнім досягненням сучасної науки, встановленим у ній положенням; вірогідність усіх наведених фактів та понять; повноту розкриття сутності різноманітних об'єктів вивчення; повноту розгляду явищ у їх взаємозв'язках і розвитку; точність вираження понять та уявлень в означеннях і термінах, прийнятих у науці; забезпечення у підручнику системності знань та їх цілісності.

Експерт має враховувати наявність належної патріотичної спрямованості текстів підручників, насамперед – з історії України, художньої літератури, мови та мистецтва.

Важливо, щоб авторами підручників враховувалися вікові особливості дітей, зокрема доступність викладення, можливості належного засвоєння учнями текстів підручників.

Експерт має звернути увагу на кількість і якість вправ. Кількість вправ має бути достатньою, щоб закріпити матеріал та набути практичні навички з його застосування. Також мають бути передбачені вправи, спрямовані на розвиток логічного мислення і вміння вийти за межі матеріалу підручника.

У підручниках з навчальних предметів природничого циклу має бути достатньо прикладів строгих математичних доведень. Бажано, щоб були сформульовані основні принципи, які застосовуються при доведеннях. У підручниках для основної школи увесь матеріал має бути поданий математично строго. Автори підручників повинні дотримуватися уніфікованого підходу до використання термінології.

Експерт має звернути увагу на те, щоб матеріал підручника був, по можливості, пов'язаний з повсякденним життям, а також з іншими навчальними предметами, які вивчаються у загальноосвітніх навчальних закладах (фізикою, біологією тощо).

Мовне оформлення підручників має відповідати нормам сучасної української літературної мови.

Експерту необхідно звернути увагу на належне візуальне оформлення підручника (малюнки, фотографії, таблиці, схеми тощо).

В експертному висновку має наводитися розгорнута оцінка науковості змісту оригінал-макета підручника, визначається повнота розкриття основних положень, рівень використання загальноприйнятої наукової методології, зазначається відповідність чи не відповідність оригінал-макету підручника сучасному рівню наукових знань.

За умови відповідності оригінал-макета підручника вищезазначеним вимогам у кінці експертного висновку експерт **обов'язково** зазначає:

«Підручник відповідає сучасним науковим уявленням».

У разі часткової або повної невідповідності оригінал-макета підручника вимогам у кінці експертного висновку **обов'язково** зазначається:

«Підручник не відповідає сучасним науковим уявленням».

Кожен експерт оформлює результати проведеної ним експертизи у вигляді експертного висновку окремо на кожен оригінал-макет підручника, ставить на ньому свій підпис та дату заповнення. Засвідчуються результати проведеної експертизи підписом керівника установи, в якій працює експерт, та печаткою цієї установи.

Зразки оформлення експертних висновків розміщено на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (iitzo.gov.ua) та репозитарію (ua.lokando.com) на сторінці «Конкурс підручників».

Експертам до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати свої експертні висновки на папері до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, загальний відділ).

Експертний висновок в електронному вигляді (відсканований завіреним висновок з підписом і печаткою у pdf-форматі) до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати на електронну адресу konkursmon.2014@gmail.com.

Експерт несе персональну відповідальність за повноту аналізу рукопису, об'єктивність і обґрунтованість зроблених висновків.

Всі експертні висновки на електронні версії оригінал-макетів підручників будуть розміщені на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти та репозитарію.

Заступник директора
Інституту інноваційних
технологій і змісту освіти

Ю. І. Завалевський

Додаток 3

до наказу Міністерства освіти
і науки України
12.01.2015 № 9

**Інструктивно-методичні матеріали
для проведення психолого-педагогічної експертизи електронних версій
оригінал-макети підручників, які подаватимуться на конкурсний відбір
оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – Конкурс) здійснюється з метою відбору якісного навчально-методичного забезпечення предметів інваріантної складової Типових навчальних планів для початкової та основної школи з навчанням українською мовою, мовами національних меншин (крім перекладних) та для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням навчальних предметів для кожного класу окремо згідно з переліком, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11 грудня 2014 р. № 1461 «Про проведення конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

Загальний список експертів сформовано за пропозиціями Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України, органів управління освітою обласних та Київської міської державних адміністрацій, вищих навчальних закладів, громадських організацій.

Склад експертів з кожного навчального предмета сформовано із загального списку експертів методом «випадкових чисел» (жеребкування).

Згідно з Положенням про Конкурс, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 07 жовтня 2014 р. № 1149 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2014 р. за № 1359/26136, експертизі підлягають оригінал-макети підручників для учнів 4, 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів основної школи з певного навчального предмета, що подані на Конкурс.

Кожен експерт проводить експертизу всіх поданих на Конкурс електронних версій оригінал-макетів підручників з певного класу та певного навчального предмета відповідно до інструктивно-методичних матеріалів.

За наявності конфлікту інтересів з авторами та видавництвами поданих на Конкурс оригінал-макетів підручників експерти упродовж трьох робочих днів з дня початку експертизи (до 30 січня 2015 р.) повинні письмово повідомити про такий факт до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, тел./факс (044) 248-21-61, електронна адреса: konkursmon.2014@gmail.com.

Для перегляду електронних версій оригінал-макетів підручників кожен експерт до 16 січня 2015 р. повинен зареєструватися на сайті Репозитарію цифрового навчального контенту (далі — Репозитарій) за адресою ua.lokando.com. Експерти реєструються за звичайною процедурою реєстрації користувачів (інструкцію див. у Репозитарії за посиланням

<http://ua.lokando.com/portal/main.php?todo=showObjDataInDiv#objid=102506&type=objectdetail>). **Увага! У полі «Назва закладу» експерт має вказати «експерт».**

Експерти отримують можливість переглядати і завантажувати всі об'єкти, доступні звичайним зареєстрованим користувачам. Коли розпочнеться експертиза, експертам будуть доступні електронні версії підручників тільки з того навчального предмета, з якого вони здійснюють експертизу. Доступ буде відкрито з 27 січня 2015 року.

Щоб передивитися призначені для нього підручники, експерт повинен виконати такі дії.

1. Зайти на сайт Репозитарію (ua.lokando.com), вказавши свої логін і пароль.

2. Натиснути кнопку ТЕМАТИЧНІ НАБОРИ ліворуч, щоб відкрити перелік тематичних наборів. У верхній частині переліку має з'явитися призначений йому набір з іменем КОНКУРС. ПРЕДМЕТ. КЛАС.

3. Виділити набір мишею і натиснути кнопку ЗАСТОСУВАТИ. Панель закриється, критерій пошуку буде встановлено.

4. Натиснути кнопку ШУКАТИ.

5. У результатах пошуку відобразиться сам тематичний набір та підручники, подані на конкурс у цій номінації.

Порада. Щоб під час наступного входу у Репозитарій не повторювати процедуру пошуку, потрібно помістити підручники у МОЇ МАТЕРІАЛИ. Для цього слід натиснути відповідний значок праворуч від назви підручника. Після цього, перейшовши у розділ МОЇ МАТЕРІАЛИ, можна побачити потрібні підручники.

6. Детальну інструкцію з перегляду конкурсних підручників буде опубліковано на сторінці КОНКУРС 19 січня 2015 року. На допомогу експертам 21 та 22 січня 2015 року будуть проведені вебінари, на яких буде показано, як користуватися Репозитарієм під час експертизи. Запрошення будуть надіслані завчасно на електронні адреси всіх експертів.

Увага! Якщо експерт у належний час (починаючи з 27 січня 2015 року) «не побачить» потрібних йому оригінал-макетів підручників, він повинен написати електронного листа на адресу: osvita@outlook.com.

Експерту слід врахувати, що підручник – основне навчальне видання із систематизованим викладом змісту навчального предмета, який повинен відповідати офіційно затвердженій навчальній програмі. Ознайомитися з навчальними програмами з усіх навчальних предметів можна на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України (http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/).

Метою психолого-педагогічної експертизи є встановлення ступеню реалізації підручником його основних педагогічних функцій з урахуванням психологічних особливостей відповідної категорії школярів. Зазначені особливості визначаються передусім психологічними новоутвореннями молодшого шкільного (4 клас) та підліткового (7 клас) віку.

Аналізуючи оригінал-макет підручника, слід звернути увагу на такі параметри:

1. Принцип виховного навчання. Оскільки підручник відіграє організуючу й спрямовуючу роль у системі виховання національно свідомих громадян незалежної України слід звернути увагу на дидактичну частину оригінал-макету підручника, зокрема запитання і завдання, які відповідали б віковим особливостям учнів, їхньому життєвому досвіду, вмінню проаналізувати й осмислити власні вчинки або своїх товаришів під кутом зору положень загальнолюдської моралі.

2. Принцип науковості і доступності. Необхідно врахувати фактори, встановлені психологією:

1) за один урок учні середніх класів можуть засвоїти 5-10 суджень чи інформаційно-сміслових елементів тексту;

2) суб'єктивно нових слів, у тому числі й прийнятих у науці термінів, відповідно – 4-5. Складнощі у сприйнятті тексту виникають тоді, коли частка незнайомих слів перевищує 4 %.

3. Принцип системності навчання. Наскільки вклад наукових положень здійснюється в обґрунтованій системі й логічній послідовності, що сприятиме забезпеченню формування системи знань. Адже ступінь освіченості визначається не лише кількістю засвоєних відомостей, а й систематизованістю різномірних знань у пам'яті.

4. Принцип ґрунтовності навчання та розвитку пізнавальних сил учнів. З метою розвитку творчого мислення, уяви, пам'яті слід звернути увагу на розробку цілісної системи посильних для учнів запитань, завдань, вправ, за допомогою яких учні зможуть самостійно перевірити наскільки успішно засвоїли знання, оволоділи практичними вміннями та навичками.

5. Принцип свідомого засвоєння знань і розумової активності учнів. Методичний апарат має містити запитання й завдання не лише репродуктивного характеру, а й пошукового та проблемного; чи передбачено послідовне ускладнення прийомів активної розумової діяльності школярів.

6. Принцип емоційності. Виклад навчального матеріалу й побудова методичного апарату повинні бути такими, щоб забезпечувати умови для переживання учнями естетичних та інтелектуальних емоцій.

7. Принцип наочності навчання. Повнішому осягненню змісту виучуваного матеріалу мають сприяти вміщені в підручниках ілюстрації, репродукції, схеми. Вони мають бути близькими за темою.

За результатами аналізу кожного оригінал-макета підручника експерт готує на нього експертний висновок, у якому коротко коментує відповідність змісту й структури підручника основним психолого-педагогічним вимогам.

За умови відповідності оригінал-макета підручника вищезазначеним вимогам у кінці експертного висновку експерт **обов'язково** зазначає:

«Підручник відповідає психолого-педагогічним вимогам до шкільних підручників».

У разі часткової або повної невідповідності оригінал-макета підручника вимогам у кінці експертного висновку **обов'язково** зазначається:

«Підручник не відповідає психолого-педагогічним вимогам до шкільних підручників».

Кожен експерт оформлює результати проведеної ним експертизи у вигляді експертного висновку окремо на кожен оригінал-макет підручника, ставить на ньому свій підпис та дату заповнення. Засвідчуються результати проведеної експертизи підписом керівника закладу, в якому працює експерт, та печаткою цього закладу.

Зразки оформлення експертних висновків розміщено на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (iitzo.gov.ua) та репозитарію (ua.lokando.com) на сторінці «Конкурс підручників».

Експертам до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати свої експертні висновки на папері до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, загальний відділ).

Експертний висновок в електронному вигляді (відсканований завіреним висновок з підписом і печаткою у pdf-форматі) до 23 лютого 2015 року необхідно надіслати на електронну адресу konkursmon.2014@gmail.com.

Експерт несе персональну відповідальність за повноту аналізу рукопису, об'єктивність і обґрунтованість зроблених висновків.

Всі експертні висновки на електронні версії оригінал-макетів підручників будуть розміщені на офіційному веб-сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти та репозитарію.

Заступник директор а
Інституту інноваційних
технологій і змісту освіти

Ю. І. Завалевський

**Інструктивно-методичні матеріали
для узагальнення конкурсною комісією конкурсного
відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів
загальноосвітніх навчальних закладів результатів експертизи
оригінал-макетів підручників з кожного навчального предмета,
переданих експертами, і визначення підручників, оригінал-макети яких
братимуть участь у II етапі конкурсного відбору**

Конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – Конкурс) здійснюється з метою відбору якісного навчально-методичного забезпечення предметів інваріантної складової Типових навчальних планів для початкової та основної школи з навчанням українською мовою, мовами національних меншин (крім перекладних) та для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням навчальних предметів для кожного класу окремо згідно з переліком, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11 грудня 2014 р. № 1461 «Про проведення конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

Склад конкурсної комісії конкурсного відбору оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – Конкурсна комісія) затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 10 грудня 2014 р. № 1454 (із змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 25 грудня 2014 р. № 1516).

Згідно з Положенням про Конкурс, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 07 жовтня 2014 р. № 1149 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2014 р. за № 1359/26136, Конкурсна комісія на I етапі Конкурсу перевіряє правильність оформлення експертних висновків, узагальнює результати експертизи оригінал-макетів підручників з кожного навчального предмета, передані експертами, та надає пропозиції про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» підручникам, оригінал-макети яких братимуть участь у II етапі Конкурсу.

При перевірці правильності оформлення експертних висновків Конкурсна комісія звертає увагу на те, щоб кожен експерт оформив результати проведеної ним експертизи у вигляді експертного висновку окремо на кожен оригінал-макет підручника, поставив на ньому свій підпис та дату заповнення. Засвідчуються результати проведеної експертизи підписом керівника закладу, в якому працює експерт, та печаткою цього закладу.

Відсутність на експертному висновку підпису експерта, дати заповнення, підпису керівника закладу, в якому працює експерт, та печатки цього закладу є підставою для невраховування даного експертного висновку під час узагальнення результатів експертизи відповідного оригінал-макета підручника.

У своїх висновках експерти повинні зазначити:

«Підручник може використовуватися у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів»

«Підручник відповідає сучасним науковим уявленням»

«Підручник відповідає психолого-педагогічним вимогам до шкільних підручників»

або, навпаки

«Підручник не може використовуватися у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів»

«Підручник не відповідає сучасним науковим уявленням»

«Підручник не відповідає психолого-педагогічним вимогам до шкільних підручників».

Під час узагальнення результатів експертизи оригінал-макетів підручників з кожного навчального предмета, передані експертами, необхідно врахувати, що до участі у II етапі Конкурсу можуть бути допущені тільки електронні версії оригінал-макетів підручників, які отримали не менше 2/3 позитивних експертних висновків від експертів, які здійснювали експертизу підручників з тієї чи іншої назви.

Таким підручникам Конкурсна комісія рекомендує надати гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» і включити до переліку підручників, електронні версії оригінал-макетів яких братимуть участь у II етапі Конкурсу

Результати роботи Конкурсної комісії на кожному етапі оформлюються протоколом, який підписують голова, секретар та всі члени Конкурсної комісії, які брали участь у засіданні.

Протоколи Конкурсної комісії оприлюднюються на офіційних веб-сайтах наказом Міністерства освіти і науки України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти протягом трьох робочих днів після завершення роботи Конкурсної комісії на кожному етапі Конкурсу.

Рішення Конкурсної комісії вважається правомочним, якщо у засіданні брали участь не менше 2/3 її членів.

Усі оригінал-макети підручників, експертні висновки з кожного навчального предмета, передані експертами, разом з протоколом засідання Конкурсної комісії передаються її головою у день завершення роботи на I етапі до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, про що складаються відповідні акти, які підписують голова Конкурсної комісії та директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Заступник директора
Інституту інноваційних
технологій і змісту освіти

Ю. І. Завалевський